

Alueellinen viherkerroin

18.1 *Paula Piirainen*

Kuka olen?

- Paula Piirainen
- Valmistuin maisema-arkkitehdiksi Urban studies and Planning -maisteriohjelmasta Aalto-yliopistosta vuonna 2021
  - Sivuaineena opiskelin ympäristötieteitä
  - Tein diplomityöni alueellisesta viherkertoimesta
- Työskentelen tällä hetkellä Pirkanmaan ELY-keskuksella alueidenkäytön ylitarkastaja
- Olen toiminut tutkimuksen parissa Aalto-yliopistolla 2021-2022
  - Aiheena lähiöiden viheralueiden ekosysteemipalveluiden kartoitus viherkerrointyökalun avulla
- Olen ollut jo opintojen aikana hyvin kiinnostunut kaupunkien viheralueista, kestävydestä ja paikkatiedon hyödyntämisestä osana työskentelyä

Mikä on alueellinen viherkerroin?

- Työssä sovellettu menetelmä pohjautuu Ruotsissa kehitettyyn *alueellinen viherkerroin* -menetelmään
- Työkalu perustuu eri tyyppisten ekosysteemipalveluiden laskentaan
- Viherkerroinmenetelmät perustuvat ekotehokkaan pinta-alan ja alueen kokonaispinta-alan suhteen laskuun. Kaikki kasvulliset alueet ja vesialueet, joilla on positiivinen merkitys paikan ekosysteemille ja ekosysteemipalveluille lasketaan mukaan ekotehokkaaseen pinta-alaan.
- Tonttikohtaista viherkerrointa laajemmalle alueelle
- Alueellista viherkerrointa on tähän mennessä käytetty pääasiassa julkisten ulkotilojen tuottamien ekosysteemipalveluiden laskemiseen

ALUEELLINEN
VIHERKERROIN

=

EKOTEHOKAS PINTA-ALA

YLEISEN ALUEEN
KOKONAISPINTA-ALA

EKOTEHOKAS PINTA-ALA = Y+Kx

Y = kaikkien viher- ja vesialueiden yhteenlaskettu pinta-ala

K = kaikkien elementtien yhteenlaskettu pinta-ala

x = painotuskerroin

1. Esittely

2. Menetelmä

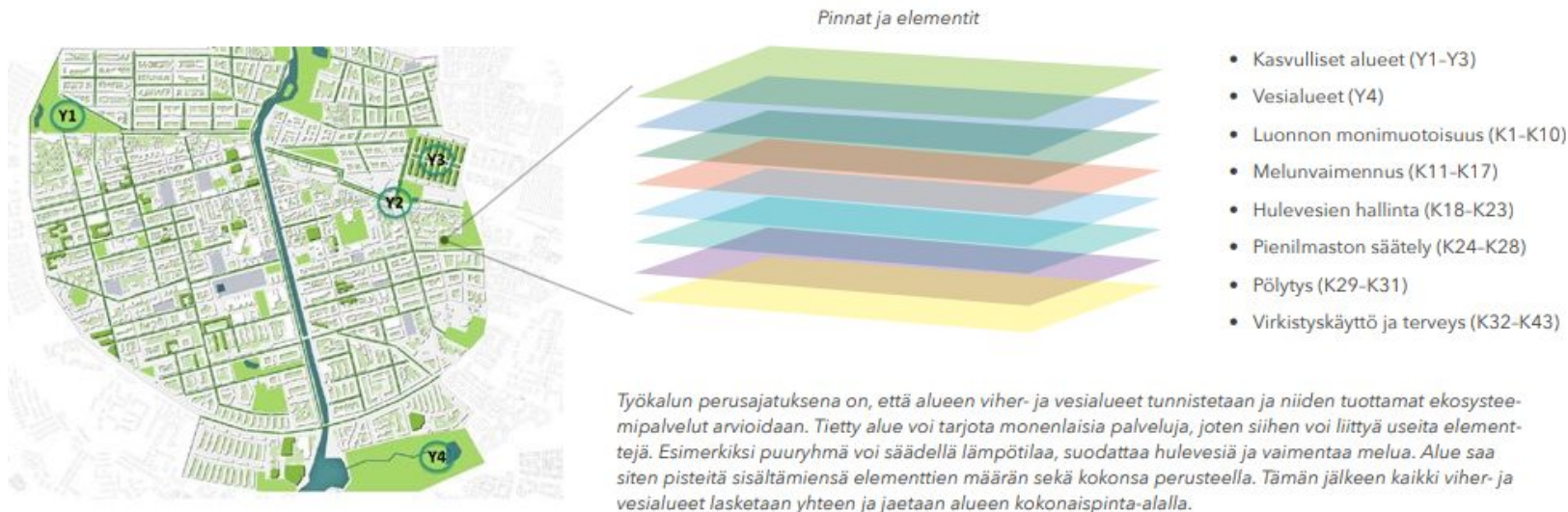
3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

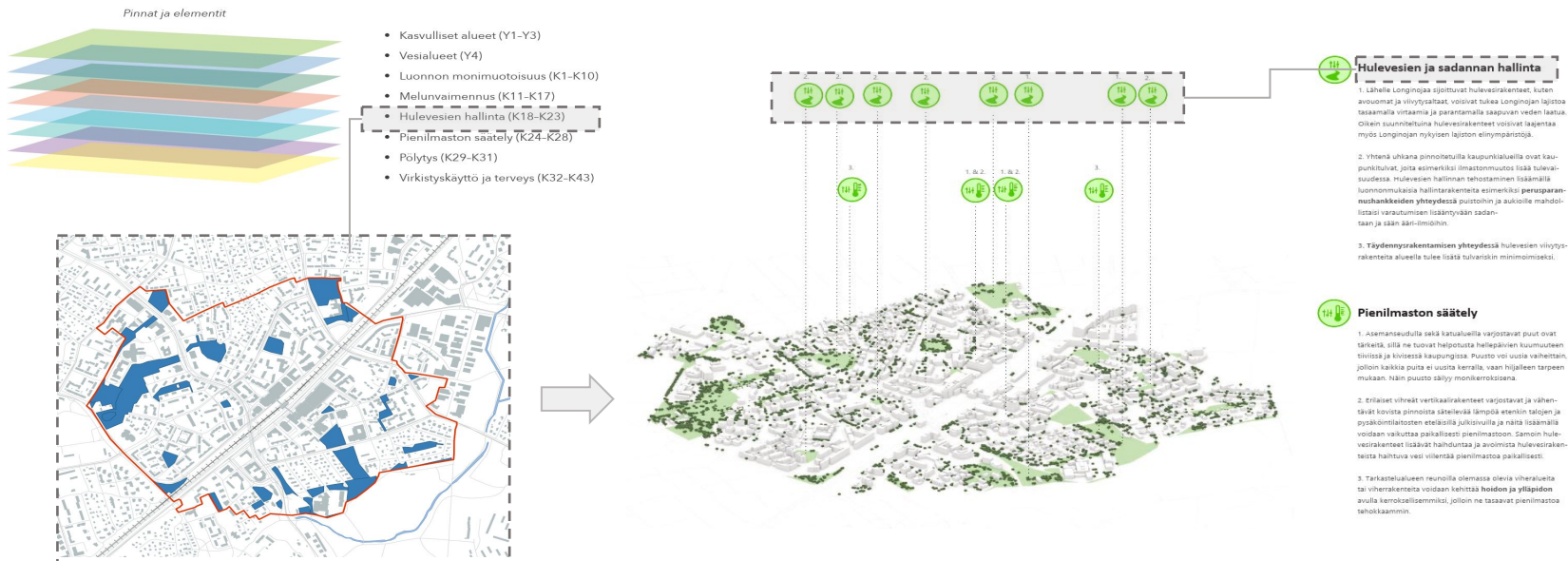
Menetelmän perusajatus

- Jokaisella laskennassa huomioitavalla elementillä on oma painokerroin
- Yksi alue voi tuottaa useampia ekosysteemipalveluita
- Menetelmä tuottaa sitä korkeammat pisteet, mitä enemmän ekosysteemipalveluja viher- tai vesialue pystyy tuottamaan

1. Esittely
2. Menetelmä
3. Laskenta
4. Aineisto
5. Lopputulos

Viherkerroin laskennan lopputulos

1. Alueellinen viherkerroin menetelmä tuottaa laskennan lisäksi teemakarttoja.

2. Analyysin ja teemakarttojen pohjalta voidaan muodostaa asiantuntijatyönä suunnitteluperiaatteita alueen maankäytön kehittämiseen.

Menetelmän ansiot ja haasteet

Ansiot

- Huomioi laajan alueen sekä alueiden väliset yhteydet
- Yksi alue voi saada pisteistä useista ekosysteemipalveluista
- Kattava
- Mahdollisuus menetelmän soveltamiseen (erilaiset laskentatyylit)

Haasteet

- Vakiintumaton
- Raskas käyttää
- Eri laskijoiden väliset tulokset voivat erota toisistaan
- Aineistojen puute

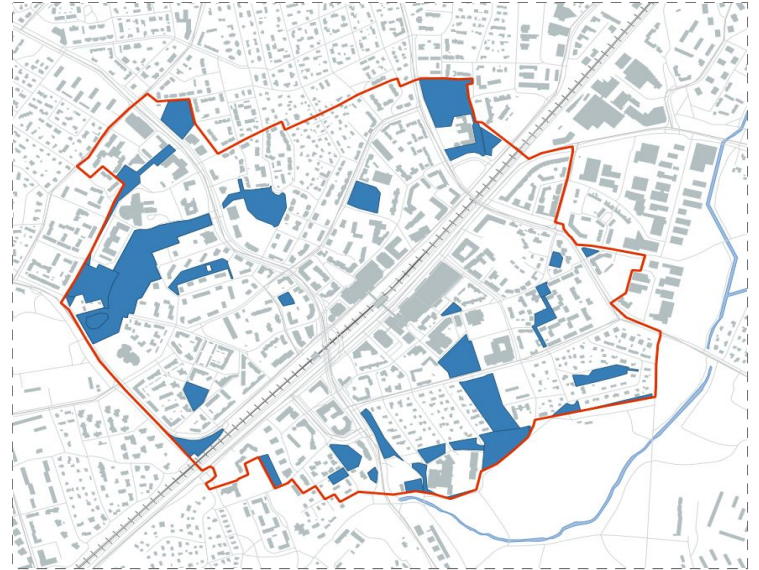
Laskenta

Esitelly aineisto on osa Matinkylään tehtyä viherkerroinlaskentaa, jossa tarkasteltiin erilaisia maankäytön skenaarioita viherkertoimen avulla

Viherkertoimen laskenta, “perinteinen”

- Viheralueet lasketaan kokonaisuuksina
- Laskennassa huomioidaan vain julkiset alueet
- Kaikissa laskennoissa kannattaa kirjoittaa ylös laskennassa käytetty aineisto elementtikohtaisesti
  - Näin laskentaan on helpompi palata ja tarvittaessa toistaa

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

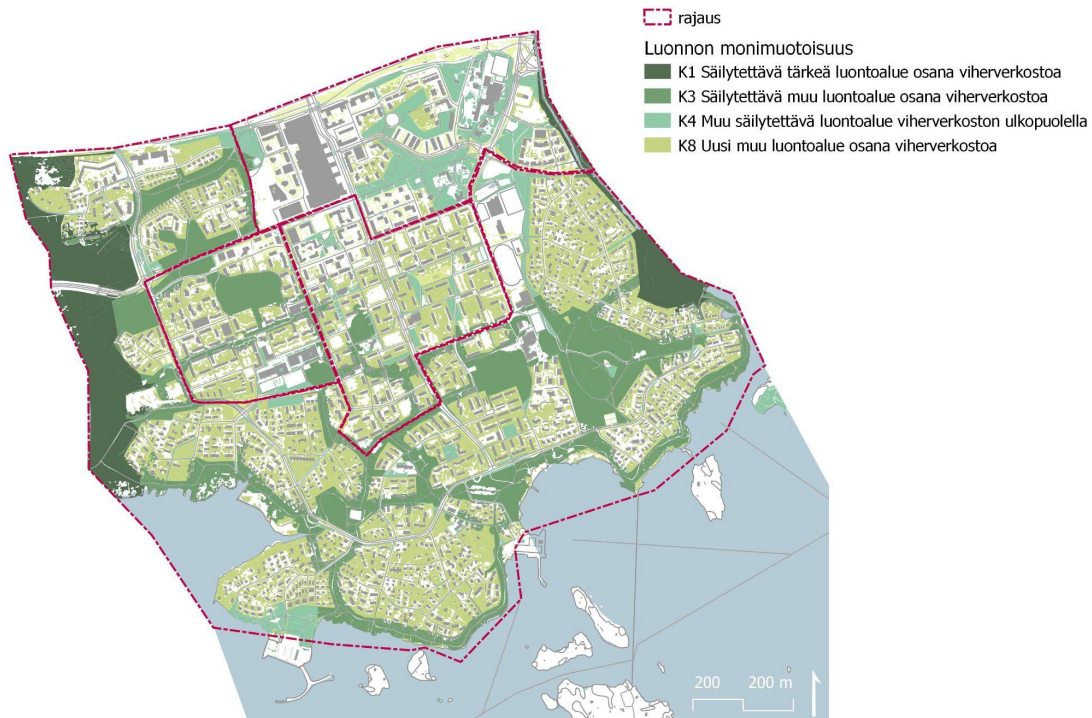
4. Aineisto

5. Lopputulos

Viherkertoimen laskenta, “tarkka”

- Viheralueilta on poistettu alueet, jotka eivät ole kasvullisia (mm. tiet ja päällystetyt pinnat)
- Sopii erityisesti pienille alueille ja vertailevaan laskentaan
- Laskennassa on huomioitu yksityiset alueet

Luonnon monimuotoisuus

Aineisto ja viherkertoimen laskenta

Minkälaista aineistoa laskentaan käytetään ja miten sitä hyödynnetään laskennassa?

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

Aineiston hyödyntäminen laskennassa

Paikkatieto-osuus

Aineisto kerätään erinäisistä paikkatietopalveluista

Aineistoa muokataan paikkatieto-ohjelmistossa (esim. QGIS tai ArcGIS) sopivaan muotoon (esim poistamalla päällekkäiset pinnat tai päällekkäisyydet)

Kun aineisto on valmis, eri alueiden pinta-alat lasketaan

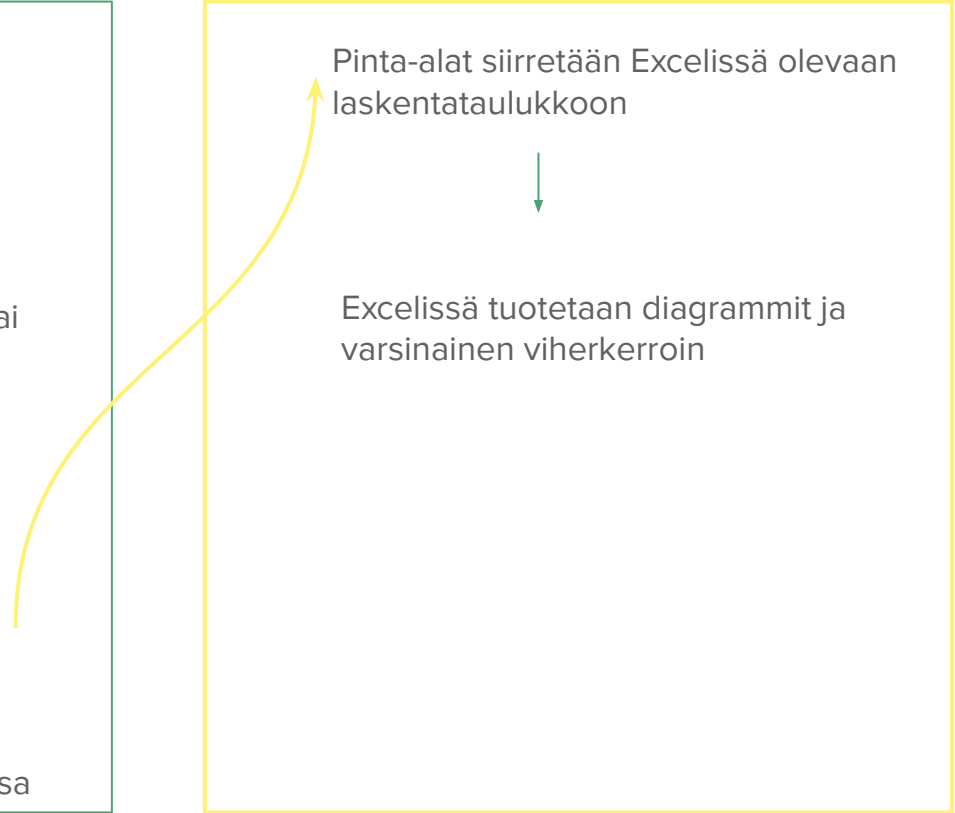
Kartat tuotetaan paikkatieto-ohjelmistossa

Excel-osuus

Pinta-alat siirretään Excelissä olevaan laskentataulukkoon

Excelissä tuotetaan diagrammit ja varsinainen viherkerroin

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

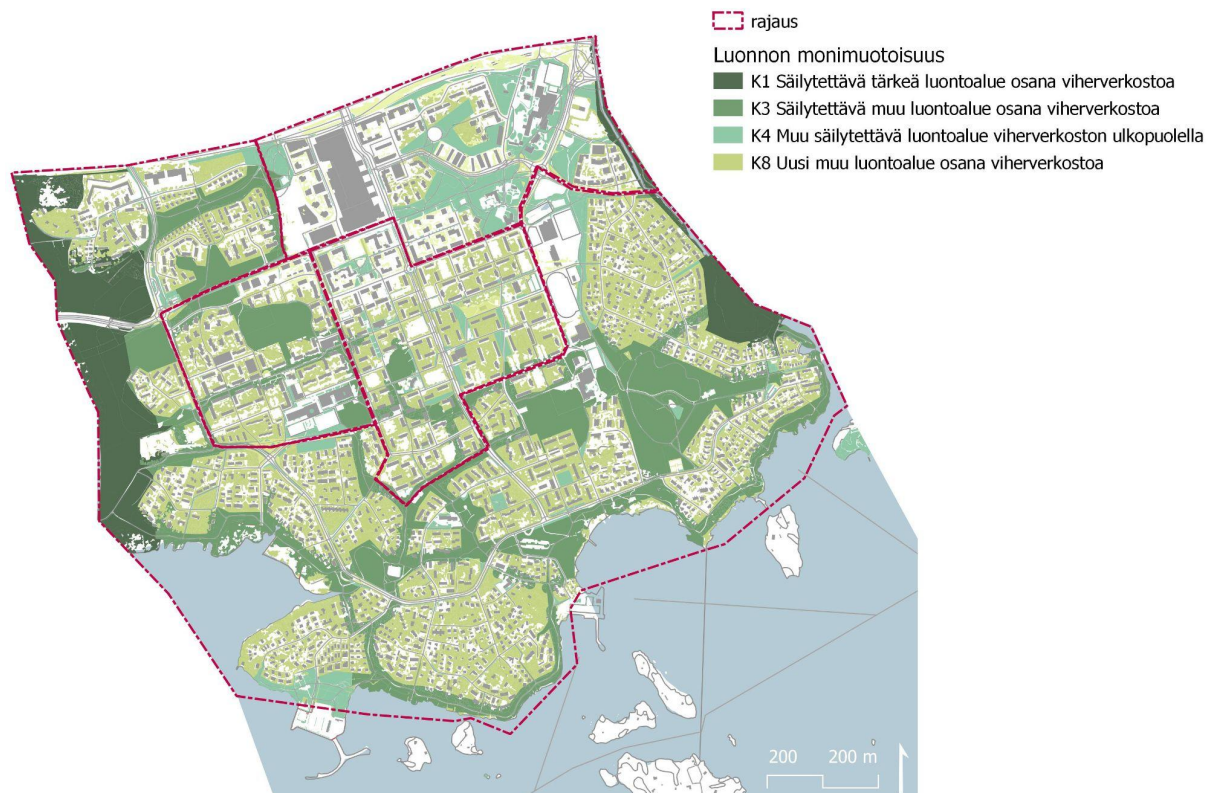
4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

Luonnon monimuotoisuus

- Suurilla kaupungeilla on yleensä runsaasti luontoarvoihin liittyvää aineistoa
- Osa aineistosta on yleensä salattua
- Lisäksi SYKE:llä on runsaasti ladattavaa paikkatietoaineistoa
- HSY: maanpeiteaineisto
- Corine (SYKE)
- Ilmakuvat
- Luonnonsuojelualueet (SYKE)
- Zonation
- Asemakaavat

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

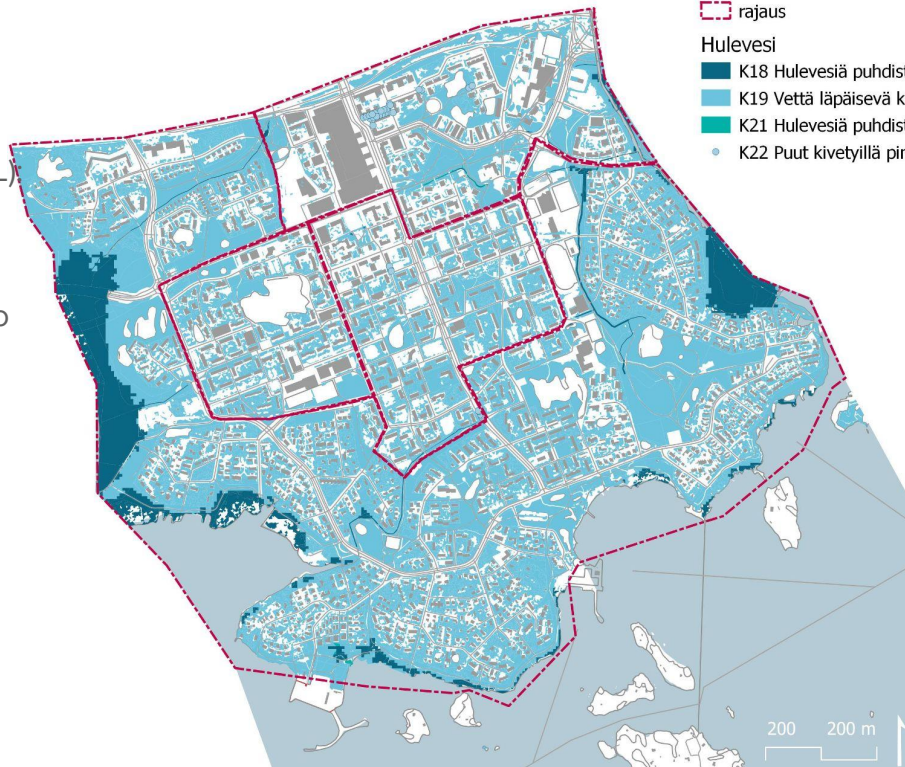
4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

Hulevedet

- Kaupunkien aineisto
- LUKE:n kasvupaikkatyytit
- SYKE:n virtavedet, järvet, lammet
- Maastotietokanta (MML) virtavedet, vakavedet, suot, kosteikot
- Corine
- HSY maanpeiteaineisto (läpäisevyys, puuston korkeus)
- Suot ja rantakosteikot (SYKE)
- Tulva-alueet (SYKE)

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

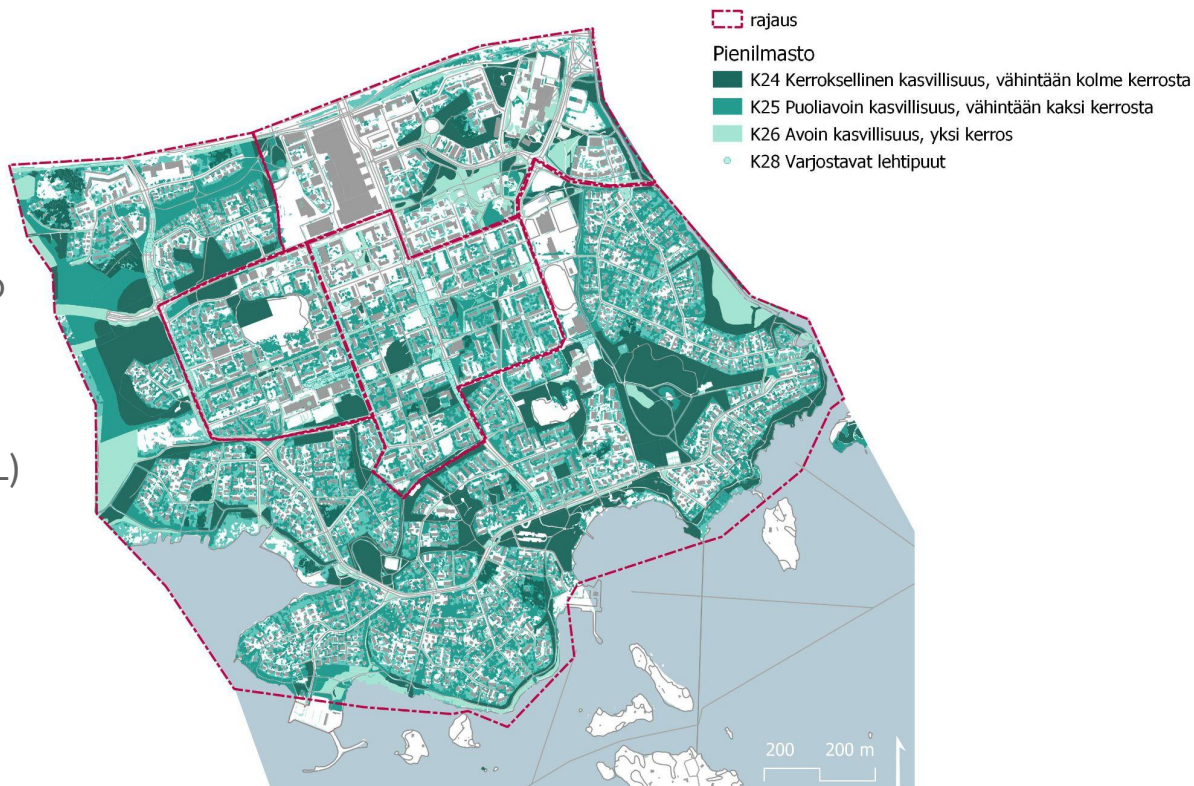
4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

Pienilmasto

- Kaupunkien aineisto
- LUKE:n kasvupaikkatyypit
- Corine
- HSY maanpeiteaineisto (läpäisevyys, puuston korkeus)
- Kasvillisuuden korkeusmalli (MML)

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

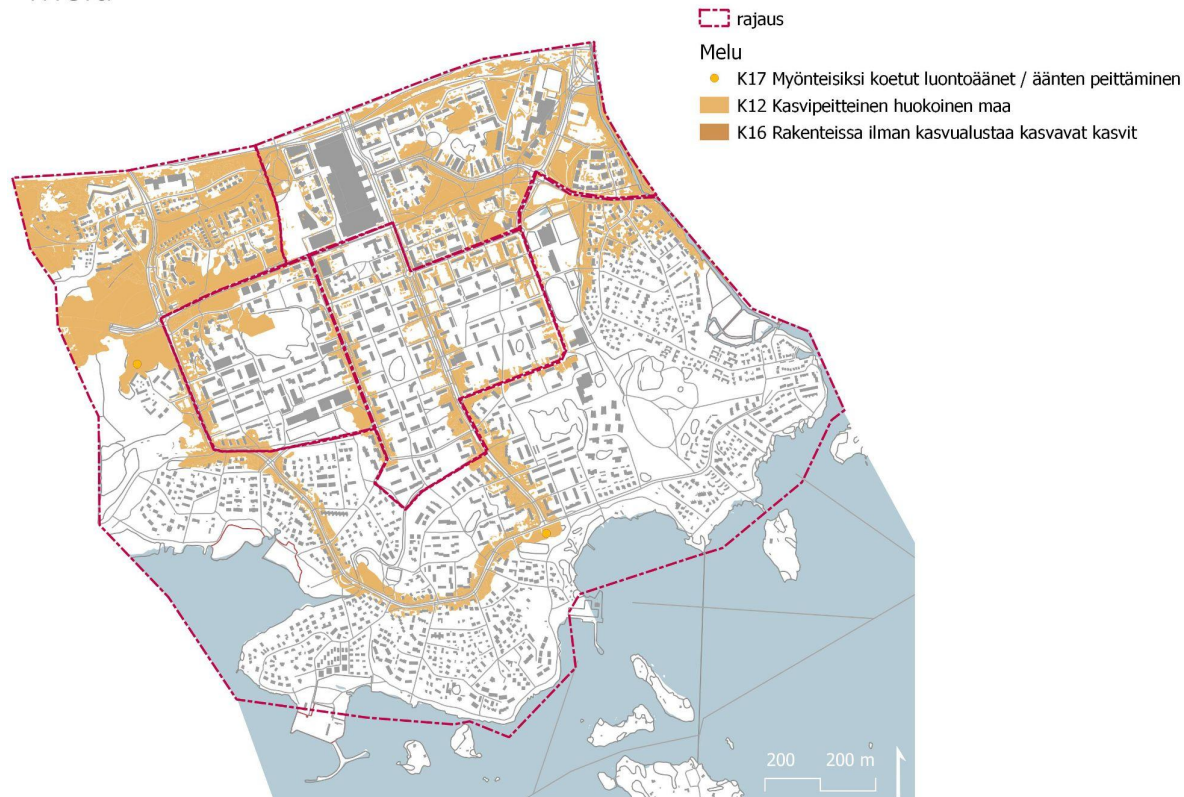
4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

- Kaupunkien melumallit
- Kansalliset melumallit
- HSY maanpeite
- Corine

Melu

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

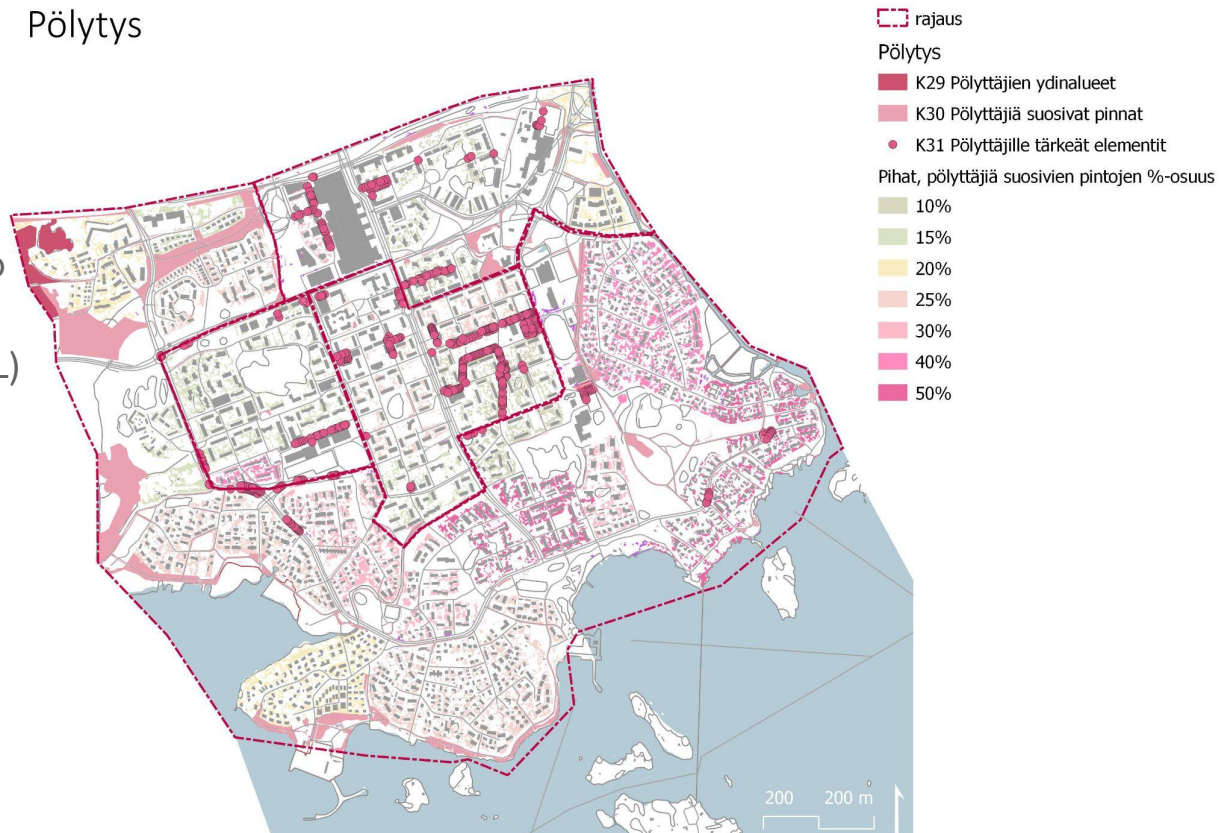
4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

Pölytys

- Kaupunkien aineisto
- Corine
- HSY maanpeiteaineisto
- Kasvillisuuden korkeusmalli (MML)
- Maastokäynnit (yksityisiä alueita laskiessa)

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

Laskenta käytännössä

- Kaupunkien aineisto
- Museoviraston aineisto
- Kansallinen melumalli
- HSY maanpeite
- Corine
- Asemakaavat

Virkistys

— rajaus

Virkistys

- K32 Runsaslajinen luontoalue
- K33 Metsäntunnun kannalta tärkeät alueet
- K34 Vehreä kaupunkiympäristö
- K35 Kulttuurihistoriallinen viherympäristö
- K40 Viljely ja/tai eläinten pito
- K42 Erilaisille toiminnolle varatut luonto- ja puistoalueet
- K43 Rauhalliset alueet
- K41 Pitkät ja yhtenäiset vihreät kävelyreitit
- K44 Vehreä asuinalue
- K36 Eriyisen arvokkaat puut sekä luonto- ja kulttuurikohteet
- K37 Muut kaupunkikuvan kannalta arvokkaat puut ja luontoelementit

Skenaariot laskennassa

Erialaisten skenaarioiden liittäminen osaksi laskentaa

1. Esittely

2. Menetelmä

3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

Viherkerroimen laskenta, “skenaariot”

- Viherkerroin laskelmia tehdään useampia nykytilan ja mahdollisten tulevaisuuden skenaarioiden erojen selvittämiseksi
- Sopii esimerkiksi tulevaisuuden maankäytön suunnittelun arvioimiseen
- Skenaariolaskennan voi tehdä sekä perinteiselle että tarkemmalle laskennalle
- Skenaariolaskennassa skenaariot voi luoda itse tai käyttää esimerkiksi olemassa olevia maankäytön suunnitelmia

1. Esittely

2. Menetelmä

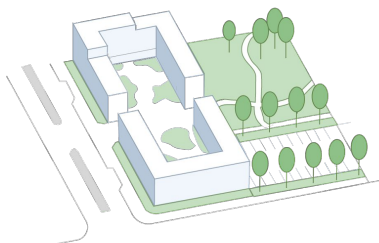
3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

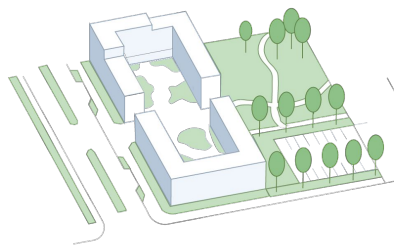
Viherkertoimen skenaariolaskenta käytännössä

Nykytila

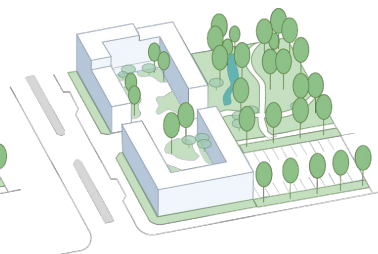
Tutkimustyön alkuvaiheessa tutkimusalueille A, B, C ja D laskettiin nykytilaan perustuva viherkerroin-arvo.

Skenaario 1
“Lisää”

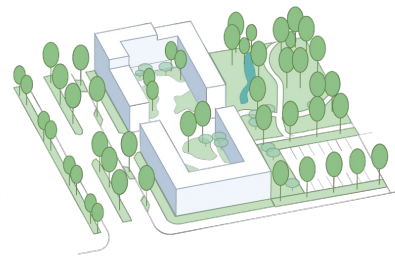
Skenaariossa 1 tutkittiin viherverkoston parantamista lisäämällä kasvullisten alueiden pinta-alan määrää.

Skenaario 2
“Parempaa”

Skenaariossa 2 tutkittiin viherverkoston parantamista olemassa olevien kasvullisten alueiden kehittämisellä.

Skenaario 3
“Kaikkea”

Skenaariossa 3 huomioidaan sekä kasvullisen pinta-alan lisäys sekä näiden alueiden kehittäminen. Tarkoituksena oli tutkia sekä määrällisen että laadullisen muutoksen vaikutusta.

1. Esittely

2. Menetelmä

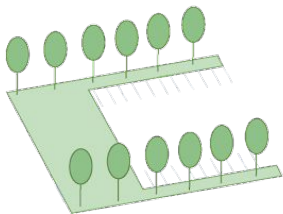
3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

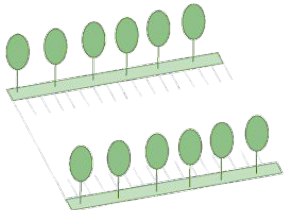
Viherkertoimen laskenta, “skenaariot”

Skenaario 1 “Lisää”

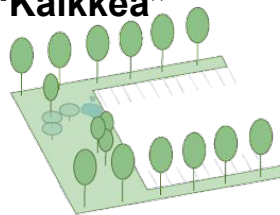
Parkkipaikkoalueiden pinta-alasta
10% muutetaan nurmikoksi

Skenaario 2 “Parempaa”

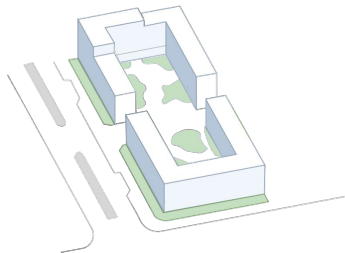
Parkkipaikat eivät
muutu

Skenaario 3 “Kaikkea”

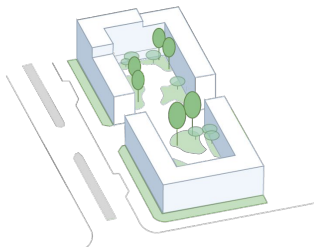

Parkkipaikkoalueiden pinta-alasta 10%
muutetaan kasvulliseksi ja tästä
alasta 50% muutetaan niityksi ja
50% hulevesirakenteiksi

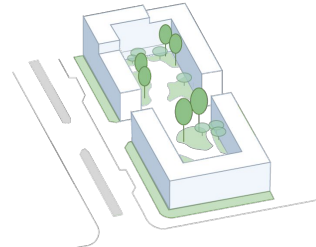
- Pinta-alojen lisääminen tai olemassa olevien alueiden laadun parantaminen tapahtuu Excelissä tai paikkatieto-ohjelmissä.

Pihajärjestelmät eivät muutu

Pihajärjestelmät kehitetään mm.
lisäämällä puuta

Pihajärjestelmät kehitetään mm. lisäämällä
puuta (sama kuin skenaariossa 2)

1. Esittely

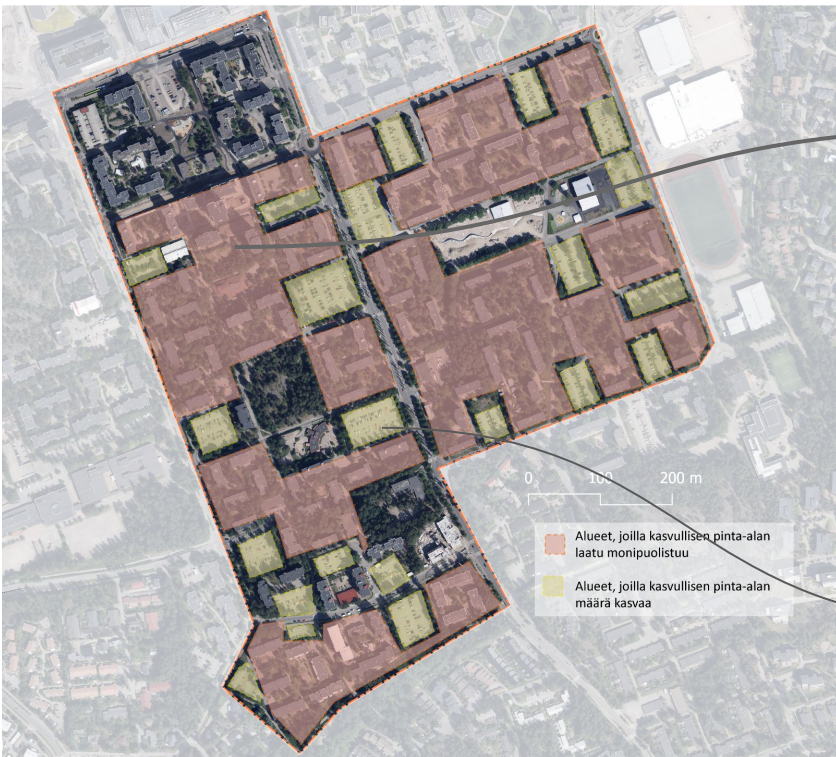
2. Menetelmä

3. Laskenta

4. Aineisto

5. Lopputulos

Skenaariolaskenta käytännössä

Skenaarioissa 2 ja 3 mainittu viheralueiden kehittäminen sijoittui Matinmetsän ja Matinlaakson alueella piha-alueille. Kehittämisen apuna käytettiin vanhoja pihasuunnitelmia ja niiden avulla määriteltiin elementtien määrän lisääminen piha-alueille. Sopivia pihvoja laskettiin olevan 39.

Jokaiselle pihalle lisättiin:

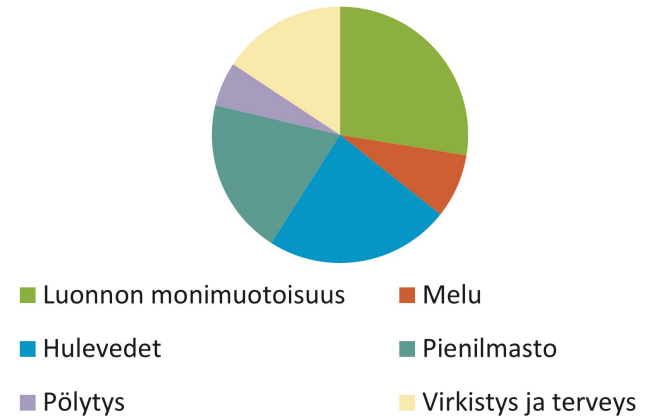
- 19 puuta
- Muutama pensas
- pergola

Skenaarioissa 1 ja 3 huomioitu kasvullisen pinta-alan määrällinen lisäys tapahtui pintapysäköinnin vähentämisellä. 10% pintapysäköinnin pinta-alasta muutettiin kasvulliseksi alueeksi. Skenaariossa 1 uusi kasvullinen alue määriteltiin nurmikoksi ja skenaariossa 3 taas niityksi ja hulevesirakenteiksi.

Viherkerroin laskennan lopputulos

- Laskenta tuottaa kaikissa tapauksissa vähintään 6 teemakarttaa sekä diagrammin eri ekosysteemipalveluiden jakautumisesta tarkastelualueella
- Saatuja aineistoja voidaan käyttää asiantuntijatyön pohjana

Laatupisteiden jakaantuminen A

Kiitos!
